

låg på ett annat plan än stadspolitiken, då de fyllde en stor funktion som karnevalsliknande ungdomsfester där makten genom lek och kaos ändå utmanades.

Ulf Stahre väljer att avsluta sin bok med ett synnerligen intressant kapitel som bygger på den franske sociologen Henri Lefebvres bok *Staden som rättighet* (på franska 1968 och på svenska 1983). Stahre låter Lefebvres resonemang förklara de sociala urbana rörelserna som ett sätt på vilket människor genom sina vardagliga praktiker hävdar sin rätt till staden och till ett förvandlat och förnyat stadsliv. Stahre följer också upp vad som har hänt inom urbanforskningen sedan Lefebvre skrev detta betydelsefulla verk om staden och det liv som levs här. Han teoretiserar därmed de vardagliga händelser och rörelser som beskrivits i boken och gör dessa förståeliga ur ett bredare samhällspolitiskt perspektiv. Frågan är bara varför Stahre väljer att hålla på detta teoretiska resonemang och placera innehållet sist i boken. Delar av kapitlet hade i stället kunnat fungera som inledande teoretiskt ramverk, vilket hade gett läsaren möjlighet att redan tidigt förstå de demokratiska och stadspolitiska perspektiv på urbana sociala rörelser som Stahres undersökning vill synliggöra. Det är också genom detta perspektiv jag ser en bred läsargrupp för boken i form av såväl studenter, forskare som en intresserad allmänhet. Boken utgör en viktig förståelsegrund för människors rätt att ta plats i staden och för den stora betydelse som människors vardagliga praktiker har i omvandlingar av stadsrummet. Den är därmed ett viktigt bidrag till det forskningsfält inom ämnet som kan benämnas urbanetnologi.

Beate Feldmann Eellend, Stockholm

Svenskfinska relationer. Språk, identitet och nationalitet efter 1809. Maria Sjöberg och Birgitta Svensson (red.). Nordiska museets förlag, Stockholm 2011. 182 s., ill. ISBN 978-91-71085-45-0.

Märkesåret 2009 innebar att relationerna mellan Sverige och Finland uppmärksammades i utställningar, konferenser, artiklar och böcker. Tvåhundra år hade passerat sedan Sverige förlorade en tredjedel av sitt territorium och en fjärdedel av sin befolkning i freden i Fredrikshamn den 17 september 1809. Kriget med Ryssland var över, och Finland inkorporerades i det ryska imperiet. Stockholm förvandlades från en huvudstad i rikets mitt till en i dess östliga kant, och Finland fick en

ny och avsevärt större och mer kosmopolitisk huvudstad – Sankt Petersburg. Rikssprängningen har tolkats på skilda sätt av historiker de senaste två seklerna. Antologin *Svenskfinska relationer. Språk, identitet och nationalitet efter 1809* innehåller bidrag av elva olika författare hemmahörande inom historia, etnologi, sociologi, ekonomisk historia och internationell migration och etniska relationer. Nordiska museet uppmärksammade året genom konferensen ”Svenskt i Finland – finskt i Sverige”, samma motto som Svenska litteratursällskapet i Finland haft på ett år 2000 initierat forskningsprogram om temat. Forskningsresultaten pekar på komplicerade samband som ofta har rötter långt tillbaka i tiden – Finland har varit en integrerad del av det svenska väldet i sexhundra år, tillhört Ryssland i drygt hundra år och i snart ett sekel varit en självständig nation. *Svenskfinska relationer. Språk, identitet och nationalitet efter 1809* lyfter fram viktiga aspekter av identitetsformeringen i Finland och Sverige efter 1809. Konstitutionella förhållanden, historieskrivning, kollektivt minne, språk och olika kulturella uttryck uppmärksammas. De texter som särskilt fångat mitt intresse är, förutom redaktörernas presentation av ämnet, historikerna Mikael Alms, Torkel Janssons och Max Engmans essäer.

Historikern Maria Sjöberg och etnologen Birgitta Svensson presenterar inledningsvis begreppet Finland, som inte förrän cirka 1500 började ersätta den äldre beteckningen Österland. Vad Finland innefattade var inte heller entydigt – exempelvis räknades ofta inte det svenskspråkiga Österbotten dit. Efter 1809 inleddes både i Finland och Sverige ”ett nationalromantiskt uppfostringsprojekt” där den nationella politiken och språket var viktiga hörnstenar. Synen på rikssprängningen har också varit skiftande – från en nationell katastrof i 1800-talets Sverige, till början på något nytt i Finland – en första begynnelse till en självständig nation, som historikern Mikael Alm påpekar. Han skildrar i sin artikel vad som hände i Sverige med konstitutionen i samband med rikssprängningen och statskuppen 1809. Alm uppmärksammar ett synnerligen intressant faktum: år 1809 skapades en ny idé om det konstitutionella. Tidigare hade regeringsformen präglats av principen om oföränderlighet. Men 1809 års regeringsform kännetecknas istället av en föreställning om förändring, förbättring och utveckling. Detta är något nytt.

Torkel Jansson, professor i historia i Uppsala, lyfter fram de långa linjerna och sega strukturerna, kontinuiteten i sitt bidrag ”I vad mån förlorade Sverige och Finland varandra efter 1809?”. De statsrättsliga följ-

derna diskuteras, och Jansson understryker likheten i båda ländernas utveckling efter 1809, vilket också beror på att de svenska lageditionerna också gavs ut i Finland. Vardagslivet avslöjar också en kontinuitet och likhet; både i Finland och i Sverige lägger vi vår post i gula brevlådor medan normmän och danskar nyttjar röda, vi har femsiffriga postnummer i Sverige och Finland medan längre västerut används fyrsiffriga etc. Vardagens detaljer kan berätta mycket. Den likartade konstitutionella utvecklingen i Sverige och Finland behandlas även i antologins sista artikel av professorn i historia vid Åbo akademi, Max Engman. I hans essä lyfts också likheterna mellan Finland och Ryssland fram – t.ex. att Ryssland och Finland har samma spårvidd för järnvägen, som skiljer sig från spårvidden i övriga Europa och hindrade samtrafiken med Sverige över Haparanda. Likaså delades i Finland milen in i den ryska enheten verst. Engman lanserar sin modell av tre storregioner i Finland som överskrider nationella gränser: den botteniska regionen, som omfattar båda sidor av Bottniska viken och är Stockholmsorienterad, den baltiska, som innefattar Finska vikens båda kuster med Sankt Petersburg som en metropol, och slutligen inlandet, som kan orientera sig mot Stockholm, Sankt Petersburg och Helsingfors.

Även Klas Nyberg, ekonomhistoriker, poängterar det historiska perspektivet i sin undersökning av vilka ekonomiska konsekvenser riksdelen fick för den privata egendomsöverföringen. Den som ägde egendomar både i Finland och i Sverige tvingades välja land efter 1809. Ann-Catrin Östman, historiker vid Åbo akademi, koncentrerar sig på de skiftande villkoren för jordbruket i de båda länderna, och diskuterar varför det som beskrivits som en agrar revolution i Sverige, i Finland har tolkats på ett försiktigare sätt. Hon påpekar också att man ofta i Sverige glömt bort de finländska regionernas betydelse för livsmedelsförsörjningen i Sverige, både före och efter 1809.

Språkets betydelse som identitetsmarkör diskuteras av sociologen Matti Similä, där språket och synen på finskt och svenskt, finnar och svenskar, också knyts till skolböcker från olika regioner och deras framställning av historien. Medan man i svenska historieböcker lyfter fram demokratisering och modernisering efter 1809, skildrar man i de finska läroböckerna nationsbyggandet.

Anders Björnsson, Eva Silvén och Charles Westin koncentrerar sig på 1900-tal och nutid i sina texter. Anders Björnsson, författare och chefredaktör för *Baltic Worlds*, lyfter fram gemensamma drag i Sveriges och

Finlands politiska kulturer, men framhåller också att geografisk närhet och det faktum att länderna en gång hört samman inte behöver betyda att de är så lika idag. Etnologen Eva Silvén behandlar 2000-talets nationella minoritetspolitik i Sverige, med sverigefinnar och tornedalingar i centrum, samt hur minoriteter behandlats i Nordiska museets samlingar. Charles Westin, professor emeritus, som lett Centrum för forskning om internationell migration och etniska relationer, har i sitt inlägg framtiden i fokus och diskuterar snarare internationella migrationsströmmar i allmänhet än de specifikt svenskfinska. Hans bidrag skiljer sig därmed från de övriga, och ligger väl långt från antologins huvudspår Sverige-Finland. *Svenskfinska relationer. Språk, identitet och nationalitet efter 1809* ger ibland ett lite spretigt intryck, men de enskilda essäerna är överlag intressanta och lyfter fram många spännande perspektiv i de svenskfinska relationerna de senaste seklerna.

Eva Helen Ulvros, Lund

Bengt af Klintberg: *The Types of the Swedish Folk Legend*. Folklore Fellows' Communications 300. Helsinki 2010. 501 s. ISBN 978-951-41-1053-5.

Att skapa en katalog över svenska folksånger är en nästintill omöjlig uppgift. *The Types of the Swedish Folk Legend* vittnar inte bara om Bengt af Klintbergs omfattande kunskaper: ämnet utan också om en särdeles omfattande arbetsinsats. Boken, publicerad som nummer 300 i den ansedda serien Folklore Fellows' Communications, kommer inte bara att bli ett standardverk för forskare som intresserar sig för sånger utan förtjänar också att spridas till den intresserade allmänheten.

Förutom att ha gått igenom stora delar av de otryckta folkminnesamlingarna vid arkiven i Göteborg, Lund, Uppsala och vid Nordiska museet har författaren excerperat tryckt litteratur, tidskrifter som *Folkminnen och folktankar* och omkring 150 böcker, huvudsakligen sägensamlingar. Sammanlagt har Bengt af Klintberg identifierat och systematiserat omkring 1800 svenska sägentyper. Flertalet är spridda över ett stort geografiskt område, även om också mer lokalt förekommande sånger är upptagna i boken. Fokus ligger på 1800- och det tidiga 1900-talets sägenbestånd, men också äldre belägg återfinns i boken. Med andra ord rör katalogen allmogesamhällets sånger; nutida sånger har författaren istället behandlat i böcker som *Rättan i pizzen* (1986),